

Oponentský posudek na diplomovou práci

Zahrada v islámské kultuře

Jiří Knotek

Tématem diplomové práce *Zahrada v islámské kultuře* je problematika vzniku, formování a vývoje zahrad v kontextu islámské kultury a civilizace. V šesti kapitolách je analyzována většina faktorů utvářejících fenomén zahrady nejen jako významný projev architektonického a řemeslného umění, nýbrž také jako součást duchovního a literárního života.

První kapitola se zabývá termínem *rajská zahrada / ráj* v Koránu a Bibli. Jsou zde zobrazeny osoby a další bytosti, které mohou obývat ráj; své místo tu mají charakteristické rysy architektury a přírody, jimiž se od sebe liší rajske a pozemské zahrady.

Druhá kapitola se věnuje obrazu zahrad v literatuře, tj. v poezii národů islámského světa a v odborné literatuře. Autor užívá termínu *zahradní poezie*; analyzuje zahradní motivy a jejich konotace v rámci vývoje arabské poezie; popisuje vliv perské kultury na vznik básní s touto tematikou; charakterizuje období rozkvětu poezie s květinovými a zahradními motivy v Abbásovské době.

Vedle Arabského poloostrova zahrnuje tato kapitola Muslimské Španělsko, Persii a Mughalskou Indii; z hlediska žánrového vymezení se jedná o poezii opěvující přírodu a citové rozpoložení člověka, o súfijskou poezii spojující zahradní symboliku s láskou k Bohu, a rovněž o odborné zahradnické příručky a botanická pojednání.

Ve třetí kapitole je zpracován odraz zahrad v islámském umění. Problematika floristických dekorativních motivů a ornamentů je dokumentována v oblasti mozaik, miniatur, textilií a keramiky. Umělecké předměty mají původ v různých částech muslimského světa a tvoří luxusní stránku života. Její symbolika spočívá v radosti a blaženosti, již bude věřící člověk obdařen ve svém posmrtném životě.

Obsahem čtvrté kapitoly jsou typy zahrad a jejich vývoj. Diplomant spojuje vznik jednotlivých zahradních typů s konkrétními přírodními a klimatickými podmínkami na Arabském poloostrově, v Turecku, severní Africe a Egyptě, na Sicílii, ve Španělsku a v Indii. Analyzuje perské zahrady nejen jako předchůdce islámské zahrady, ale také jako zahradní entitu s množstvím architektonických forem a rostlinných druhů.

Pátá kapitola je věnována problematice vody a jejímu významu jak pro praktické fungování islámských zahrad, tak i jejich estetickou a symbolickou stránku. Systém zavlažování a distribuce vody je podmíněn klimatickými podmínkami islámského světa. S tím souvisí výstavba nádrží, bazénů, fontán a dalších zařízení vytvářejících různé vodní efekty.

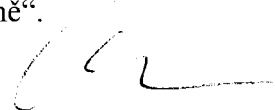
Symbolika jako univerzální rys tématu islámských zahrad je zpracována v šesté kapitole. Vedle oblasti čísel a provedení architektonického záměru zahrnuje rovněž symboliku rostlin, věčného života a blaženosti, vody a zahrady jako symbolu moci.

Diplomová práce *Zahrada v islámské kultuře* přináší obraz tohoto významného kulturního a sociálního fenoménu, v němž se prolínají duchovní hodnoty mnoha civilizací s různými možnostmi a způsoby architektonického přetváření krajiny, a to díky využití všech přírodních a klimatických podmínek.

Otázky, podněty a připomínky

1. Dávám k úvaze, zda by nebylo vhodné nadřadit jednotlivé zahradní motivy (různé druhy květin a stromů, zahradní stavby atd.) rozčlenění do jednotlivých geografických oblastí.
2. S bodem č. 1 souvisí připomínka, že pod názvem Arabský poloostrov se nachází rozbor zahradních typů v Sýrii a Iráku (s. 83 a 86).
3. Informace o tom, že by se hedvábné oděvy neměly nosit na tomto světě (s. 68), se týká pouze mužů, nikoli žen.
4. Tvzení, že v Koránu není ani zmínka o květinách (s. 133), není přesné (viz např. Mu'džam 'alfáz al-Qur'án al-karím).
5. Domnívám se, že by bylo možné rozšířit otázku psychologicko-sociálního vztahu obyvatel islámského světa k praktickému fungování zahrad.

Diplomová práce **Jiřího Knotka** *Zahrada v islámské kultuře* je hodnotnou původní studií, která vychází z důkladné znalosti reprezentativního souboru pramenů a odborné literatury. Vyznačuje se vynikající grafickou úpravou a bohatými přílohami ilustrujícími zpracovávanou problematiku. Navrhuji hodnocení známkou „výborně“.

V Praze, 22. 5. 2008

PhDr. František Ondráš, Ph.D.